

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2687

Vragen van de leden **Omtzigt** (Omtzigt) en **Van Nispen** (SP) aan de Minister van Justitie en Veiligheid over *de landsadvocaat en fraude-onderzoeken* (ingezonden 4 maart 2022).

Antwoord van Minister **Yşilgöz-Zegerius** (Justitie en Veiligheid), mede namens de Minister voor Rechtsbescherming (ontvangen 11 mei 2022). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 2223.

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het feit dat het kantoor van de landsadvocaat Pels Rijcken, weigert om het intern verrichte fraudeonderzoek openbaar te maken en/of te delen met het openbaar ministerie (OM)?¹

Antwoord 1

Ik heb kennisgenomen van de berichtgeving in de NRC van 21 februari jl. waarin wordt gesteld dat Pels Rijcken weigert interne fraudeonderzoeken met het Openbaar Ministerie (hierna: OM) te delen.

Het OM en Pels Rijcken doorlopen momenteel de geëigende wettelijke procedure die bestaat voor verstrekking van gegevens waarop een geheimhoudingsplicht rust. Pels Rijcken heeft volgens het OM de globale onderzoeksresultaten van de in opdracht van Pels Rijcken uitgevoerde onderzoeken beschikbaar gesteld aan het OM. Voor zover de verzochte informatie gegevens betreft waarop een geheimhoudingsplicht rust, voorziet de wet in een procedure waarbij de rechter-commissaris bepaalt of de informatie kan worden vrijgegeven ten behoeve van het strafrechtelijk onderzoek. Ik licht dat nader toe.

De gegevens over individuele zaken vallen onder de wettelijke geheimhoudingsplicht die advocaten en notarissen hebben jegens hun cliënten. Het Wetboek van Strafvordering geeft de geheimhouder (in dit geval de advocaten en notarissen van Pels Rijcken) een weigeringsgrond in het geval van het leggen van beslag (art. 98 jo art. 218 Sv), in geval van een bevel tot uitlevering van voor in beslagname vatbare voorwerpen (art. 96a lid 3 sub jo. art. 218 Sv), of in geval van een vordering tot het verstrekken van gegevens (art. 126nd lid 2 jo. art. 96a lid 3 sub b jo. art. 218 Sv). Pels Rijcken heeft

¹ NRC, 21 februari 2022, «Pels Rijcken weigert grootschalig fraudeonderzoek met OM te delen», <https://www.nrc.nl/nieuws/2022/02/21/pels-rijcken-weigert-groot-fraudeonderzoek-met-om-te-delen-a4092140>

aangegeven dat deze informatie onder de geheimhoudingsplicht valt en dat de rechter-commissaris via een toetsingsprocedure dient te bepalen welke informatie kan worden vrijgegeven voor het strafrechtelijk onderzoek. Hierbij is van belang te vermelden dat Pels Rijcken niet exclusief voor de Staat werkt en door (andere) cliënten zowel tuchtrechtelijk als civielrechtelijk aansprakelijk kan worden gesteld voor schending van de geheimhoudingsplicht. Het OM heeft ook belang bij een zorgvuldige procedure zodat over de bruikbaarheid van het bewijs later geen discussie kan ontstaan. Het OM heeft inmiddels meerdere vorderingen ingediend bij de rechter-commissaris. Een aantal van die vorderingen is reeds (deels) gehonoreerd door de rechter-commissaris. In die gevallen is geoordeeld dat vanwege de uitzonderlijke omstandigheden van deze zaak het verschoningsrecht diende te wijken voor de waarheidsvinding. Tegen deze beslissing staat beklag open bij de rechtbank. Van die beklagprocedure is door Pels Rijcken geen gebruik gemaakt.

Vraag 2

Wanneer bent u ervan op de hoogte gesteld dat het fraudeonderzoek niet gedeeld wordt met het OM? Welke actie heeft u toen ondernomen?

Antwoord 2

Het artikel waarin de stelling wordt ingenomen dat Pels Rijcken weigert het onderzoek dat door Deloitte is uitgevoerd te delen met het OM is gebaseerd op een mailwisseling die ik op 17 februari jl. in het kader van een verzoek in het kader van de Wet openbaarheid van bestuur openbaar heb gemaakt. In die mailwisseling is te lezen dat op 15 juli 2021 door een medewerker van het OM aan mijn departement werd gemeld dat Pels Rijcken zich op het standpunt stelde dat verstrekking van de desbetreffende gegevens pas kon plaatsvinden na toetsing door de rechter-commissaris. Dit is een gebruikelijke procedure als het gaat om informatie waarop een geheimhoudingsplicht rust. Mijn voorganger heeft uw Kamer hierover geïnformeerd bij brief van 16 juli 2021.²

Vraag 3

Kunt u de uitkomsten van dit fraudeonderzoek, die u kent, delen met de Kamer?

Antwoord 3

Bij brief van 17 september 2021 heeft de VKC mij gevraagd het onderzoek uitgevoerd door Van Doorne N.V. en Deloitte Forensic & Dispute Services B.V. aan de Kamer te doen toekomen. Bij brief van 17 november 2021 heeft mijn ambtsvoorganger uw Kamer gemeld dat dit onderzoek niet bij hem berust, maar uitsluitend bij het kantoor van de Landsadvocaat en de instanties die het onderzoek hebben uitgevoerd.

De eindresultaten van het onderzoek uitgevoerd door Van Doorne N.V. en Deloitte Forensic & Dispute Services B.V. zijn neergelegd in een overkoepelend verslag van handelingen en bevindingen. Gelet op het belang om uw Kamer zo volledig mogelijk te informeren, is het onderzoek uitgevoerd door Van Doorne N.V. en Deloitte Forensic & Dispute Services B.V. via het kantoor van de Landsadvocaat aan uw Kamer tot medio maart 2022 ter vertrouwelijke inzage gelegd. Het rapport is inmiddels geretourneerd aan het kantoor van de Landsadvocaat.

Vraag 4

Zijn er door uw ministerie of het OM afspraken gemaakt met Pels Rijcken over het openbaar maken van dit interne onderzoek of het delen van het interne onderzoek met het OM (en/of het Ministerie van J&V)? Zo ja, kunt u dan aangeven welke afspraken daarover gemaakt zijn en wanneer die gemaakt zijn?

Antwoord 4

Nee. Zoals ik mijn antwoord op vraag 1 heb beschreven, heeft Pels Rijcken aan het OM aangegeven dat voor informatie die onder de geheimhoudingsplicht valt (van de advocaten en notarissen van Pels Rijcken) de rechter-

² Kamerstukken II, 35 570 VI, nr. 116 (derde alinea en voetnoot 2).

commissaris via een toetsingsprocedure dient te bepalen welke informatie kan worden vrijgegeven voor het strafrechtelijk onderzoek.

Vraag 5

Is deze weigering transparant te zijn tegenover uw ministerie en/of het OM voor u een reden om de zakelijke relatie met Pels Rijcken als landsadvocaat zo spoedig mogelijk te beëindigen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Nee. Het OM en Pels Rijcken doorlopen momenteel de geëigende wettelijke procedure die bestaat voor verstrekking van gegevens waarop een geheimhoudingsplicht rust.

Vraag 6

Wie is de externe deskundige op het gebied van governance en integriteit, die samen met de Haagse deken Arjen van Rijn en de Rotterdamse deken Peter Hanenberg onderzoek gedaan heeft?³

Antwoord 6

Uit het persbericht van de Haagse deken van 12 augustus 2021 naar aanleiding van de afronding van zijn onderzoek maak ik op dat de externe deskundige is prof. Dr. Rob van Eijbergen, hoogleraar Kwaliteit en integriteit van organisaties aan de VU.⁴

Vraag 7

Hoe luidde de onderzoeksopdracht aan deze onderzoekscommissie en welk(e) persoon/personen heeft/hebben de reikwijdte van die opdracht opgesteld en/of verstrekt?

Antwoord 7

Net als de Minister voor Rechtsbescherming⁵ ben ik, gelet op de onafhankelijkheid van de advocatuur en het toezicht daarop, terughoudend met het reageren op een individuele casus. De deken in het arrondissement Den Haag is de bevoegde toezichthouder op de advocaten van het kantoor Pels Rijcken. Het is aan de deken als toezichthouder om bij het doen van onderzoek naar mogelijke misstanden bij advocaten, de opzet en omvang van het onderzoek te bepalen. Uit het in antwoord op vraag 6 genoemde persbericht van de Haagse deken maak ik op dat het onderzoek was gericht op de mogelijke betrokkenheid van de advocaten bij de omvangrijke notariële fraude en naar de kantoororganisatie.

Vraag 8

Is er overleg geweest met de Minister of het Ministerie van J&V met betrekking tot dit onderzoek? Zo ja, welke informatie is gedeeld?

Antwoord 8

Nee. Het is aan de toezichthouder om te bepalen of onderzoek nodig is en wat de opzet van dat onderzoek is. Wel heeft mijn ambtsvoorganger na afronding van het onderzoek, zoals is gemeld in zijn brief van 19 november jl., vanuit de hoedanigheid als cliënt contact gezocht met de Haagse deken om aandacht te vragen voor de berichtgeving over de sociale veiligheid in de NRC van 3 november 2021, als signaal ten behoeve van het lopende toezichttraject.

Vraag 9

Klopt het dat de Vereniging van Effectenbezitters (VEB) een spil is in het afhandelen van miljardenclaims tegen beursgenoteerde bedrijven?⁶

³ Advocatenblad, 10 maart 2021, «Commissie van drie personen onderzoekt miljoenenfraude Pels Rijcken», <https://www.advocatenblad.nl/2021/03/10/commissie-van-drie-personen-onderzoekt-miljoenenfraude-pels-rijcken/>

⁴ Zie <https://www.advocatenorde-denhaag.nl/73308/nieuws/persbericht-haagse-orde-inzake-pels-rijcken-12-augustus-2021>.

⁵ Zie Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021/2022, nr. 2291.

⁶ VEB.net, 7 augustus 2012, «Succesvolle VEB collectieve acties», <https://www.veb.net/artikel/01396/succesvolle-veb-collectieve-acties>

Antwoord 9

De Vereniging van Effectenbezitters (VEB) start juridische acties wanneer beleggers naar inzicht van de vereniging collectief gedupeerd zijn en men aanleiding ziet om een schadevergoeding te bewerkstelligen. Of dat om miljarden gaat zal afhangen van de casus.

Vraag 10

Bent u ermee bekend dat gerechtigden niet altijd een claim indienen en dat er dus geld overblijft van die claims?

Antwoord 10

Ja, het is aan gerechtigden zelf om uiteindelijk daadwerkelijk aanspraak te maken op toegekende compensatie. Voor verbindend verklaarde schikkingen bepaalt de rechter hoe de gedupeerde gerechtigden bericht hierover moeten worden, zodat zoveel mogelijk gerechtigden worden bereikt.

Vraag 11

Bent u ermee bekend dat er met de claims gefraudeerd wordt?⁷

Antwoord 11

Ja, dat is mij bekend.

Vraag 12

Is de VEB zelf ook onderwerp van onderzoek in de fraudezaak?

Antwoord 12

Over lopende onderzoeken doe ik zoals bekend, in het belang van de lopende onderzoeken, geen uitspraken.

Vraag 13

Heeft u of uw ministerie onderzoek laten doen naar de vraag waarom de volledige Raad van Commissaren van de VEB in juli 2021 is opgestapt en of het opstappen gerelateerd is aan het onderzoek naar de fraude door Frank O.? Zo ja, wat was de uitkomst van dit onderzoek? Zo nee, waarom niet en bent u bereid om dat alsnog te doen?⁸

Antwoord 13

Nee, we hebben geen onderzoek daarnaar laten doen. Voor zover uw vraag ziet op het strafrechtelijk onderzoek zoals dat door het OM wordt uitgevoerd, kan ik daarover geen mededelingen doen.

Vraag 14

Klopt het dat een voormalig partner van Pels Rijcken en advocaat van de VEB de is executeur-testamentair van Frank O. is en zijn nalatenschap beheert?

Antwoord 14

Zoals u weet kan ik geen mededelingen doen over lopende onderzoeken.

Vraag 15

Is het privé vermogen van Frank O. ook onderdeel van het onderzoek naar de fraude bij Pels Rijcken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 15

Zoals u weet kan ik geen mededelingen doen over lopende onderzoeken.

Vraag 16

Hoe is geborgd dat belangenconflicten zijn uitgesloten, zoals deze advocaat die ook de VEB vertegenwoordigt en voormalig partner bij Pels Rijcken is geweest?

⁷ RTL Nieuws, 15 februari 2022, «Nep-gedupeerde belegger tikte half miljoen aan schikkingsclaims VEB binnen», <https://www.rtlnieuws.nl/economie/beurs/artikel/5288180/claimfraude-veb-gedupeerde-beleggers-wol-shell-kpnqwest>

⁸ FD.nl, 12 juli 2021, «Commissarissen beleggersvereniging VEB opgestapt», <https://fd.nl/beurs/1396276/commissarissen-veb-stappen-op>

Antwoord 16

In het algemeen geldt het volgende. Gelet op Gedragsregel 15, eerste lid, is het voor advocaten niet toegestaan tegen een voormalige of bestaande cliënt of die van zijn of haar kantoorgenoten op te treden, behoudens bijzondere omstandigheden. Leden 3 en 4 van Gedragsregel 15 geven invulling aan die bijzondere omstandigheden. Een advocaat kan afwijken van de norm indien, kort gezegd, het niet om dezelfde zaak gaat, de advocaat niet beschikt over vertrouwelijke of zaaksgebonden informatie over de voormalige of bestaande cliënt en niet is gebleken van redelijke bezwaren van de voormalige of bestaande cliënt (lid 3). Ook indien de voormalig of bestaande cliënt vooraf toestemming heeft gegeven kan worden afgeweken van de algemene norm (lid 4). Het is aan de advocaat zelf om een afweging te maken of er sprake is van (mogelijke) belangenverstrengeling, waarbij hij zo nodig advies kan inwinnen bij de lokale deken.

Vraag 17

Klopt het dat uw voorganger al veel eerder op de hoogte was een grote fraudezaak bij Pels Rijcken van het kantoor zelf? Welke fraudezaak betrof dat?⁹

Antwoord 17

Bij brief van 1 oktober 2021 heeft mijn voorganger uw Kamer hierover het volgende gemeld:

In maart 2019 heeft de voorzitter van het College van procureurs-generaal mij één op één en marge van een overleg vertrouwelijk medegedeeld dat er aanwijzingen waren van mogelijk strafbaar handelen van een notaris van Pels Rijcken en dat er een embargo onderzoek was gestart. Daarbij zijn geen verdere details met betrekking tot dit embargo onderzoek gedeeld.

Op 26 augustus 2020 heeft de plaatsvervangend voorzitter van het College van procureurs-generaal mij mondeling bericht dat er sprake was van een strafrechtelijke verdenking, dat het strafrechtelijk onderzoek was aangevangen en dat de verdachte zou worden verhoord.

Op 17 september 2020 heeft de Directeur-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving (DGRR) mij medegedeeld dat de Landsadvocaat aan haar als vertegenwoordiger van mijn ministerie op 14 september 2020 had gemeld dat het hiervoor genoemde strafrechtelijk onderzoek liep.¹⁰

Dit betrof het onderzoek naar een omvangrijke fraude door een notaris/bestuursvoorzitter van het kantoor van de Landsadvocaat Pels Rijcken.

Vraag 18

Was er een claimstichting onderdeel van deze fraudezaak? Zo ja, was er een band met de VEB?

Antwoord 18

Zoals u weet kan ik geen mededelingen doen over lopende onderzoeken.

Vraag 19

Wie heeft uw voorganger op de hoogte gesteld en welke informatie is hem toen verstrekt?

Antwoord 19

Bij brief van 1 oktober 2021 heeft mijn voorganger uw Kamer hierover het volgende gemeld:

In maart 2019 heeft de voorzitter van het College van procureurs-generaal mij één op één en marge van een overleg vertrouwelijk medegedeeld dat er aanwijzingen waren van mogelijk strafbaar handelen van een notaris van Pels Rijcken en dat er een embargo onderzoek was gestart. Daarbij zijn geen verdere details met betrekking tot dit embargo onderzoek gedeeld.

Op 26 augustus 2020 heeft de plaatsvervangend voorzitter van het College van procureurs-generaal mij mondeling bericht dat er sprake was van een

⁹ NRC, 28 september 2021, «Minister Grapperhaus lichtte Kamer verkeerd in over fraude bij Pels Rijcken», <https://www.nrc.nl/nieuws/2021/09/28/minister-grapperhaus-lichtte-kamer-verkeerd-in-over-fraude-bij-pels-rijcken-a4059993>

¹⁰ Kamerstukken II, 35 925 VI, nr 12.

strafrechtelijke verdenking, dat het strafrechtelijk onderzoek was aangevangen en dat de verdachte zou worden verhoord.

Op 17 september 2020 heeft de Directeur-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving (DGRR) mij medegedeeld dat de Landsadvocaat aan haar als vertegenwoordiger van mijn ministerie op 14 september 2020 had gemeld dat het hiervoor genoemde strafrechtelijk onderzoek liep.¹¹

Vraag 20

Welke informatie met betrekking tot strafbare feiten en/of strafzaken inzake malversaties bij het indienen van claims bij claimstichtingen is sinds 2010 gedeeld met de bewindspersonen en met (de medewerkers) van uw ministerie (en de rechtsvoorgangers)? Kunt u een uitputtende lijst geven?

Antwoord 20

Dergelijke overzichten zijn er niet. In het algemeen kan het volgende worden aangegeven. Collectieve schikkingen hebben in de afgelopen jaren ertoe bijgedragen dat veel rechtzoekenden een vergoeding hebben gekregen van hun schade, zonder dat zij hiervoor een individuele procedure bij de rechter hebben hoeven voeren. Het is denkbaar dat een rechtzoekende ten onrechte aanspraak heeft gemaakt op een vergoeding. Om die reden zijn waarborgen ingebouwd voor de daadwerkelijke uitkeringen onder een schikking. Indien achteraf blijkt dat ten onrechte een uitkering is gedaan aan iemand die daarop geen recht heeft, dan kan dit worden teruggevorderd.

Vraag 21

Had Frank O. een rol bij de afwikkeling van de betreffende claim(s) ter zake waarvan de (straf)zaak over vermeende malversaties diende?

Antwoord 21

Zoals u weet kan ik geen mededelingen doen over lopende onderzoeken.

Vraag 22

Is er jurisprudentie over civiele en/of strafzaken met betrekking tot (malversaties bij) het indienen van (valse) claims? Kunt u een volledige lijst geven?

Antwoord 22

Voor een overzicht van gepubliceerde rechterlijke uitspraken verwijs ik u naar de website www.rechtspraak.nl.

Vraag 23

Zo ja, kunt u de ECLI-nummers noemen waaronder deze zaken openbaar gemaakt zijn?

Antwoord 23

Zie het antwoord op vraag 22.

Vraag 24

Kunt u bevorderen dat de uitspraak van deze zaak bij de rechtbank Rotterdam in zijn geheel gepubliceerd wordt? Kunt u ook aangeven waarom deze zaak tot nu toe niet openbaar geworden is?¹²

Antwoord 24

De beslissing om rechterlijke uitspraken al dan niet te publiceren, is aan de onafhankelijke rechtspraak. De Raad voor de rechtspraak hanteert selectiecriteria voor het publiek toegankelijk maken van uitspraken door middel van opname in een databank op de website www.rechtspraak.nl. Het gaat om uitspraken die maatschappelijk en/of juridisch in het bijzonder en op zichzelf

¹¹ Kamerstukken II, 35 925 VI, nr 12.

¹² RTL Nieuws, 15 februari 2022, «Nep-gedupeerde belegger tikte half miljoen aan schikkingsclaims VEB binnen», <https://www.rtlnieuws.nl/economie/beurs/artikel/5288180/claimfraude-veb-gedupeerde-beleggers-wol-shell-kpnqwest>

staand relevant worden geacht.¹³ Uw Kamer is op 24 maart jl. nader geïnformeerd over de publicatie van rechterlijke uitspraken.¹⁴

Vraag 25

Wilt u een overzicht geven van alles wat er de afgelopen drie jaar bekend geworden is over het kantoor van de landsadvocaat of waarin dat kantoor een rol speelt? Wilt u daarvan een overzicht verstrekken (geen verwijzingen) waarin alle bewezen fraude, malversaties, verdenkingen, onderzoeken en strafzaken punt-voor-punt worden genoemd?

Antwoord 25

Dergelijke overzichten zijn er niet. Er is mij overigens geen andere fraudekwestie bij het kantoor van de Landsadvocaat bekend dan de aan het licht gekomen en reeds aan uw Kamer gemelde fraude door de voormalige bestuursvoorzitter van het kantoor.

Vraag 26

Wilt u het antwoord op de vorige vraag voorleggen aan de ministerraad en aan de ministerraad vragen of zo'n kantoor nog geschikt is om de rol van landsadvocaat te hebben?

Antwoord 26

Zoals ik bij de vorige vraag heb aangegeven zijn dergelijke overzichten er niet.

Vraag 27

Kunt u deze vragen een voor een en binnen drie weken beantwoorden?

Antwoord op vraag 27

De vragen zijn een voor een en zo spoedig als mogelijk beantwoord.

¹³ Zie www.rechtspraak.nl/uitspraken/paginas/selectiecriteria.aspx.

¹⁴ Kamerstukken II, vergaderjaar 2021–22, 29 279, nr. 706.